

GAMLE TRÆSTÆNGER

Der var engang - sådan begynder alle eventyr - hvor fiskestænger var lavet af træ.

Her tænker jeg på massivt træ, og ikke bambus / splitcane, der er af ret ny dato. Yngre læsere må have mig undskyldt. Splitcane-princippet er lanceret i USA i midten af 1800-tallet.

Splitcane var noget "nymodens" dengang, og slog ikke rigtigt igennem før omkring 1880-1900, men det var dyrt. Forarbejdningen krævede meget arbejdskraft.

Stænger af massivt træ har man kendt i flere hundrede år, og en af de mest kendte træsorter var greenheart, som blev benyttet helt til omkring 2. verdenskrig.

Greenheart er en sydamerikansk træsort, der egner sig fortrinligt til bl.a. flue-stænger - aktionen er så langsom at man kan stoppe piben i bagkastet. Det blev oprindeligt importeret til England på grund af dets modstand mod råd, og man anså det anvendeligt til spunsvægge ved havnene langs den engelske kanal - hvor der er stor forskel mellem flod og ebbe.

En aktiv stangbygger vil gerne eksperimentere, og det er nok derfor greenheart blev forsøgt som materiale til fiskestænger - selvom det har mange ulemper.

Det er tungt, det kræver lang lagring, det sløver værktøjet og kunne i gamle dage ikke limes. På gamle greenheart-stænger er ferrulerne derfor ofte fastgjort med en stift. Og så angriber slibestøvet åndedrætsorganerne - men arbejdsmiljøloven var vist ikke opfundet dengang.

Fordelene er der. Det er fortrinligt til fluestænger, det er langfibret og "it takes a fine taper and a good polish" for nu at udtrykke det på engelsk. Lige netop det man har brug for til en lang tynd spids på en fluestang. Modstandsdygtig over for høj luftfugtighed havde det også - og kunne derfor anvendes i troperne, og det betød jo noget dengang England havde kolonier overalt.

Og så var det billigt. I perioden mellem verdenskrigene var det ofte "økonomi-stænger," der blev lavet. Prisen for en greenheart-stang var det halve af prisen for en splitcanestang. En meget billig stang kunne have bunddel af bambus og kun toppen af greenheart.

Som nævnt var det fortrinligt til fluestænger. I glas- og kulfiberteknologiens tid udnyttedes andre muligheder, såsom vævning, tapering o.a. i forbindelse med stangens "rør". De muligheder havde man ikke i gamle dage - der udnyttede man ofte en træsorts naturlige egenskaber. Meget gamle stænger kan derfor være sammensat af flere forskellige træsorter. Så finder du en stang, hvor delene er af forskellig farve (træsort), behøver det ikke at indikere en reparation hos den lokale tømrer - men kan selvfølgelig godt være det.

Hickory er en anden gammel træsort, der kommer fra det amerikanske valnøddetræ. Du kender det i dag fra skafter til hamre, økser o.l. Det har ligeledes fordele og ulemper.

Det blev mest benyttet til "grove" stænger. Det er stærkt, sejt, men også tungt - dog lettere end greenheart. Det "slår sig," når det bliver vådt, angribes let af råd og utøj.

Benyttes derfor mest til bund- og mellemstykker - sjældent til toppen, der er for tæt ved det våde element. En anden grund til at det ikke ofte blev anvendt til topdele, er den, at det ikke kan høvles til "fine taper" uden at miste for meget styrke.

Det lader sig ikke bejdse, lakere så pænt - så også af den grund blev det sjældent anvendt til finere stænger.

Lancewood er en anden gammel træsort, som næsten kun blev anvendt til spidser, som det også var overordentlig velegnet til. Det "takes a fine taper", er meget elastisk, fintrævlet og stærkt - angribes kun sjældent af råd - og "slår sig" ikke.

Jeg har en gammel stang med lancewood-top. Stangen bærer præg af flitig brug, men toppen er stadig ret som en lineal.

Jeg synes de gamle træstænger er sjove, selvom de ikke altid er så gamle, som man først tror. Mange firmaer havde nemlig ret gammeldags modeller på programmet, især til medefiskeri helt indtil 2. verdenskrig.

Ganske mange af de gamle stænger er uden firmanavn - men det bliver de ikke mindre interessante af.

Et problem er imidlertid at finde ud af hvilken træsort der er brugt.

Drejer det sig om en bordplade, gulvplanke eller skibsmast kan man nemmere bestemme træsorten. Her har man knaster (evt. mangel på samme) farve og åretegning at gå ud fra.

Men en fiskestang er jo en "tynd pind," som ofte er behandlet med bejdse, maling og lak, som skjuler vigtige kendetegn.

Øvelse gør også mester her. Lancewood er lyst, gulligt og sjældent "farvet". Greenheart er ofte brunt - lyst som mahogni eller meget mørkt - ofte kun lakeret.

Hickory er ofte bejdset/malet for at modstå råd, eller for at ligne andet træ.

-og så er der også brugt andre træsorter til fiskestænger... bare for forvirringens skyld.

-hilsen "træmanden"